

הלכות שבת סימן שצג שצד

שצג דין ערוב ביום-טוב שחל בערב-שבת ודין בין השמשות לערב, ובו ג' סעיפים:

א (א) אין מערבין ערובי-הצרות ושתופי-מבואות (ב) ביום-טוב שחל להיות בערב-שבת. (ג) ואם שכח ולא ערב מערבי-יום-טוב וקלו שני ימים טובים ביום החמישי יום ששי, [*] יביע ערב ביום-טוב (ד) על תנאי, שאומר 'אם היום חל (ה) יהא זה ערוב ואם היום קדש אין בדברי כלום'. (ו) ולמחר (ז) יאמר 'אם היום קדש הרי ערבתי מאתמול ואם היום חל יהא זה ערוב'. והני מלי (ז) בשני ימים טובים של גליות, אכל בשני ימים טובים של ראש-השנה לא, דקיזמא אריקתא דמקא (ח) (ועין לקמן סימן תקכח): **ב** אהד ערובי-הצרות ואהד שתופי-מבואות (ט) ימערבין אותם בין השמשות, (י) ונאפלו אם כבר קבל עליו תוספת שבת. (יא) וינש אוסרים (יב) אם קבל עליו תוספת שבת: **ג** (יג) יערב לשנים, לאהד מבעוד יום ונאכל הערוב בין השמשות ולאחד ערב בין השמשות, שניהם קנו ערובים¹⁰, שלאותו שנאכל ערובו בין השמשות (יד) אנו חושבים אותו לילה ולאותו שהניח ערובו בין השמשות (טו) חושבים אותו יום. (טז) *אכל אם ערב עליו בין השמשות ונאכל ערובו בין השמשות, אסור:

א בריקתא ביצה ט"ו וקנתא קמא ב שם בנקרא ר' וקנא וקנא שיהי' ה"ר"ף וקנא שם ג שם ד ה"ר"א שם ל"ד וקנא בפרוש המנהג בפרוש רש"י ותוספות שם ושאר פוסקים ה טור בשם רבנו שמריה וספרדכי ג שם רבנו יואל ו שם פלוקי בשם מקות מלמדיו וישמור בו ה"ב ז מימרא דרבה בשבת ל"ד ועיבין ע"ז ח רבנו יונה שם בשבת

שצד ספק ערוב מה דינו, ובו ג' סעיפים:

א ספק ערוב, כגון (א) ספק אם היה קנים בין השמשות אם לאו, מחר; והוא שהיה לו חזקת פשרות, כגון שהניחו שם ונאדע בו ספק, *באכל אם לא היה לו חזקת פשרות, (ב) כגון ספק אם הניח שם

א משנה ערבין ל"ה וקנ"י יוסי ורבי שמעון ב משמעות הנקרא שם ל"ו

באר היטב

(ב) יאמר. על אותו הפת, טור, דהואיל ועבדי בה כבר מצוה ליעבר בה מצוה אחרתא, כמיש סימן שצד בהג"ה, וכ"ש כאן דמתוך זה נדא מצוה דערוב נתייה ט"ו, ע"ש: (ג) וינש אוסרים. עין ט"ו מה שהקשה על דעה זו, ותיד-אהרן מלשבו בטוב, ע"ש:

משנה ברורה

כשערבו ונצאין, (לא) שגלו דעתם שאין רוצין להיות משתפין: **א** (א) אין מערבין וכו'. מפני (ב) שנתא פמתקן ביום-טוב לצורך מחר. ואם שכח וערב, יש להסתפק אם מהני¹¹ [פמ"ג]: (ב) ביום-טוב שחל להיות בערב-שבת. בין (ג) שחל שני הימים יום חמישי ששי או ששי ושבט, אלא יניח מערבי-יום-טוב: (ג) ואם שכח ולא ערב. פרוש, ביום-טוב דעלמא ולא בערב-שבת: (ד) על תנאי. ובלא ברכה, ברכי' יוסף בסימן תקכז: (ה) יהא זה ערוב. לצרך (ג) שבת [ט"ו]: (ו) ולמחר יאמר. על אותו הפת, (ז) שאם יאמר על פת אחר, יצטרף לשמר גם הפת הראשון¹² שיהיה קנים עד שחשכה ליל-שבת, דשמא יום אתמול היה חל וקל ערובו, וצריך שיתקנים עד כניסת שבת: (ז) בשני ימים טובים של גליות. דמן התורה קדוש רק יום אחד, והשני משום ספקא: (ח) ועין לקמן סימן תקכח. דשם מבאר דאסור הנחת ערובי-הצרות ביום-טוב שחל להיות בערב-שבת הוא אפלו אם הניח ערובי תבשילי¹³: **ב** (ט) ימערבין אותם בין-השמשות¹⁴. עין לעיל סימן רסא סעיף א במשנה ברורה ובבאר הלכה מה שכתבנו שם: (י) ונאפלו אם כבר וכו'. רוצה לומר, שפיר עליו (ס) אפלו עדין לא הגיע זמן בין-השמשות; וטעמם, דכיון הכי שרי¹⁵: (יא) וינש אוסרים אם קבל וכו'. וילדיהו אסור מן-השמשות דאתאי ממילא¹⁶: (יב) אם קבל עליו תוספת שבת. מבאר הגר"א משמע שמצדד לדיןא כדעה זו. ועין לעיל בסימן רסא סעיף ד בבבאר הלכה דבור המתחיל 'אין מערבין¹⁷: **ג** (יג) ערב לשנים. הנינו, ששנים עשוהו שליח לערב בשבילן: (יד) אנו חושבים אותו לילה. וכבר חל הערוב: (טו) חושבין אותו יום. והניח בזמנו. ואף שהאיש הנה נעשה שליח בעד שניהם וסותרין אלו לאלו, מכל מקום כיון דערובי-הצרות מלתא דרבנן היא, תלינן לקלא לכל אהד ואהד משום דספקא דרבנן לקלא [גמרא]: (טז) אכל אם ערב וכו'. דכלי האי לא מקלינן לחלק הנימן בין-השמשות גופא לאיש אהד¹⁸, דהנינו, לענין הנחה לשונה כיום ולענין אכילה לשונה כללה:

א (א) ספק אם היה קנים בין-השמשות. רוצה לומר, שנאכל או נשנף הערוב, ואינו יודע אם היה זה (ב) קנים שהתחיל הבין-השמשות או שהיה קנים בזמן בין-השמשות: (ב) כגון ספק אם הניח וכו'. ואף דספק לעיל בסימן שצג ובסימן רסא דמערבין ערובי-הצרות בין-השמשות, דאין

שער הציון

(לב) מגיד-משנה: (ב) רש"י: (ג) כן משמע מסתימת הפוסקים. ולא אמרנו דעין מספקא בערב-שבת דלמא אתמול היה קדש, או שלמחר ביום-שבת יהיה יום-טוב והיום הוא חל [ולא היה משפחת דינא דברייתא כי אם בארץ-ישאל שיום אחד הוא קדוש], ודומא דמקלינן להניח בבין-השמשות משום ספקא: (א) ובפרי-מגדים מצדד דהוא הדין דיוכל להניח ביום חמישי גם בשביל יום-טוב שני, ויהי זה, שיהיה מטר לטלטל בלים להוציא מתצר לחצר [אף שלא לצרך היום כלל] ביום שני, ויאמר 'אם היום חל אני מניח בשביל מחר ובשביל שבת ואם היום קדש אין בדברי כלום', ולמחר ביום ששי יאמר 'אם אתמול הנה קדש אני מניח היום לצרך שבת': (ד) אחרונים: (ה) כן מוכח מראית רבנו שמהך שהוכחא במתדכיי¹⁹. עין שם: (ו) כן מוכח מסימן רסא סעיף ד ומסימן רג סעיף ב בהג"ה: (ז) דאלו היה יודע שרגע אחת היה הערוב קנים אחר שברך התחיל זמן בין-השמשות, אז אפלו יודע בודאי שפסג נשנף ערוב גס' כשר, כדלעיל בסימן שצג [פרישה]:

[*] יערב בייט על תנאי. הנקב"ם פ"ז מהלכות יו"ט חולק בזה, ועין בשו"ת בית-אפרים סימן נא מ"ש בענין זה. ומ"ש ואפלו כבר קבל עליו תוספת-שבת, עין לעיל סימן רסא שלכאורה משמע להפך. ועין בכרכי' יוסף מ"ש שם:

באר הלכה

* אכל אם ערב וכו'. אמרנו בשבת דף לו, דכד שלים בין-השמשות דרבי יהודה מתחיל בין-השמשות דרבי יוסי, ולפי זה אם הניח הערוב בזמן בין-השמשות דרבי יהודה ונאכל בזמן בין-השמשות דרבי יוסי, קנה משה'פסוק, דלכבי יהודה הרי נאכל בלילה ולכבי יוסי הרי הנח ביום: * אכל אם לא היה לו חזקת פשרות וכו'. עין בבבאר הגר"א, דמקורו הוא מהא דאמרנו בערובין ל"ו אכל ערב בתרומה ספק טהורה

אמרנו בשבת דף לו, דכד שלים בין-השמשות דרבי יהודה מתחיל בין-השמשות דרבי יוסי, ולפי זה אם הניח הערוב בזמן בין-השמשות דרבי יהודה ונאכל בזמן בין-השמשות דרבי יוסי, קנה משה'פסוק, דלכבי יהודה הרי נאכל בלילה ולכבי יוסי הרי הנח ביום: * אכל אם לא היה לו חזקת פשרות וכו'. עין בבבאר הגר"א, דמקורו הוא מהא דאמרנו בערובין ל"ו אכל ערב בתרומה ספק טהורה

הַלְבוּת שֶׁפֶת סִימָן שֶׁצַד

ביאורים ומוספים

לברך. ואף על עצם העירוב יש לעיין בדבר, וכתב שלכאורה צריך להחמיר.

[משנ"ב ס"ק ז']

אָפְלוּ הָכִי שְׁרִי.

6) ובטעם הדבר כתב הבית מאיר (ס"ב), משום שעירוב הוא רק מדרבנן, ובין השמשות ספק הוא, וספק דרבנן לקולא. והקשה, שהרי לדעת רוב הפוסקים תוספת שבת היא מדין תורה [כמבואר לעיל סי' רסא ס"ק יט], ואם כן זמן זה אינו ספק, וחידוש, שקניית העירוב אינה תלויה בזמן תוספת שבת, אלא בעיקר בניסת השבת.

[שעה"צ ס"ק ה']

כֵּן מוֹכַח מִרְאֵית נִבְנוּ שְׁמֹנֶה שְׁהוּבָא בְּמִקְדָּמֵי.

7) שהביא שם (שבת סי' רצ) שרבו יואל ורבו שמריה הוכיחו שמוטר לערב עירובי חצרות בספק חשיכה גם לאחר עניית ברכו, שהרי בזמן המשנה היו מקבלים שבת בתקיעת שופר קודם חשיכה שהיו מוסיפים מחול על הקודש, ואף על פי כן שנינו שבספק חשיכה מערבין עירובי חצרות, וכמו כן אפשר לערב בספק חשיכה לאחר עניית ברכו.

[משנ"ב ס"ק יא']

וְטַעֲמָם, דְּכִינֵן שְׁקִיבֵל עָלָיו כְּפֻרֵשׁ, תָּמּוּר דְּכָר זֶה יוֹתֵר מִזְמַן בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת דְּאֵתְנָא מִמִּילָא.

8) והבית מאיר (ס"ב) הקשה בשם שו"ת חכם צבי (סי' יא), כיצד יתכן שתוספת שבת שהיא רק איסור עשה תהיה חמורה יותר מבין השמשות שהוא ספק איסור סקילה. ותיירץ הבית מאיר, שלענין הנחת עירוב שאיסורה משום שבות, נחשב בין השמשות רק ספק דרבנן, ואילו תוספת שבת היא דאי דאורייתא [לדעת רוב הפוסקים, כמו שנתבאר בשו"ע לעיל סי' רסא ס"ב], ואיסור שבות אסור בו בודאי ולא בספק. אמנם כתב, שתירוצו זה אינו, שהרי לדעת רוב הפוסקים חיוב תוספת שבת מן התורה הוא להוסיף קודם השקיעה לפחות משהו, ונמצא שבבין השמשות אף שיש בו איסור עשה דאי וספק איסור סקילה, מ"מ לא גזרו בו על שבות, כל שכן שלא גזרו בתוספת שבת בעוד היום גדול שאין בה אלא עשה בלבד.

[משנ"ב ס"ק יב']

וְעֵינֵן לְעֵיל בְּסִימָן רִסָּא סְעִיף דְּבְּבֵאֵר הֶלְכָּה דְּבִפְּנֵי הַמִּתְחִיל 'אֵין מְעָרְבִין.

9) שהקשה שם שהשו"ע סתר את דבריו, שכאן הביא את דעת המתירים בסתם ואת דעת האוסרים בשם יש אומרים, ונראה שפסק כדעת המתירים, ואילו שם פסק שלא לערב אחר עניית ברכו אף על פי שעדיין יום הוא. והביא שרבים מהאחרונים תירצו שכאן מדובר ביחיד שקיבל עליו שבת, ובוה פסק כדעת המקילים שמוטר לערב בספק חשכה, מה שאין כן לעיל מדובר שהציבור קיבלו עליהם שבת שדינם חמור יותר, ולכן אין מערבין. תירוצו אחר כתב הרגול מרבבה (על הגליון שם). שכאן מדובר שקיבל בפירוש תוספת שבת, ואם כן לא קיבל על עצמו אלא איסור עשה ולכן יש להקל באיסור שבות, מה שאין כן לעיל מדובר שקיבל שבת בעניית ברכו, שמן הסתם קיבל על עצמו קדושת שבת ממש, **המשך במילואים עמוד 35**

סִימָן שֶׁצַד

דִּין עֵרוֹב בְּיוֹם-טוֹב שֶׁחָל בְּעֶרְב־שֶׁפֶת וְדִין בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת לְעֶרֶב

[משנ"ב ס"ק א']

מִפְּנֵי שְׁנֵי מִקְדָּמֵי בְּיוֹם-טוֹב לְצַרְףּ מְתוּרָה.

1) טעם נוסף כתבו התוס' (עירובין לח, א ד"ה ורבי אליעזר), שאסור לעשות כן משום הכנה, שמכין מיום טוב לשבת היתר טלטול.

[משנ"ב שם]

וְאִם שָׁכַח לְעֶרֶב, יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם מְהִינֵה.

2) ואם חל יום טוב שני בערב שבת ושכח ועירב, כתב הכף החיים (ס"ק ב) שאם לא ידע שאסור לערב ויש איזה צורך בדבר, חל העירוב, שכיון שאנו בקיאים בקביעות החודש, ויום טוב שני אינו אלא תקנת חז"ל, וגם העירוב הוא תקנת חז"ל, יש להקל בדיעבד.

[משנ"ב ס"ק ו']

יְצַטְרֵף לְשִׁמּוֹר גַּם הַפֶּת הָרִאשׁוֹן.

3) טעם אחר כתב הט"ז (ס"ק ג), שמצוה מן המובחר לערב באותה הפת, שכיון שמעשתה בה מצוה אחת, ראוי לעשות בה מצוה אחרת. והתוספת שבת (ס"ק ב) הקשה, שהרי יש כאן רק מצוה אחת, או ביום טוב ראשון או ביום טוב שני. ותיירץ, שכיון שמתכוין לעשות בה מצוה, הרי גם זה נקרא מצוה. והכף החיים (ס"ק ו) ביאר את כוונת הט"ז, שהואיל והתחיל לעשות בפת זו את המצוה, ראוי שיגמרנה באותה הפת.

[משנ"ב ס"ק ח']

אָפְלוּ אִם הִנִּית עֵרוֹבֵי תְּבַשְׁלִין.

4) ובא להוציא בזה מדעת האור זרוע [הובא בהגהות אשר"י ביצה פ"ב ס"ז], שסובר שאם הניח עירוב תבשילין מותר לערב עירובי חצרות ביום טוב. והטעם שאין מועיל לזה עירוב תבשילין, כתב במשנ"ב לקמן (סי' תקכח ס"ק ג) שאין מועיל עירוב תבשילין אלא לתקן את עירובי הסעודה. ואולם בשעה"צ לקמן (סי' תרסו ס"ק ו) ציין לדברי הרעק"א, שצידד להלכה שמועיל עירוב תבשילין גם לענין טירחא של חיפוש בספר תורה מיום טוב לשבת, וכתב שם הרעק"א שלדעת המג"א לא מועיל לזה עירוב תבשילין, כיון שאין דבר זה מצורכי הסעודה. וראה עוד בגליון הרעק"א (סי' שב על מג"א ס"ק ו).

[משנ"ב ס"ק ט']

מְעָרְבִין אוֹתָם בֵּין-הַשְּׁמֻשׁוֹת.

5) ולכתחילה, כתב לעיל (סי' רסא ס"ק יא) שיהיה לא להתאחר, אלא יניח עירובי חצרות קודם בין השמשות, וכן כתב בביה"ל לקמן (סי' שצד ס"ב ד"ה ויובל).

עוד כתב במשנ"ב (שם), שאם מערב בבין השמשות יכול גם לברך. ובשו"ת נודע בשערים (סוף סי' ו) הסתפק בזה, ונשאר בצ"ע, וכן הכף החיים (סי' שסו ס"ק קלח) הסתפק בזה. ומ"מ את הנוסח של 'בהדין עירובא וכו', כתב הערך השלחן (סי' שבודאי צריך לומר.

ואם מסופק אם עדיין בין השמשות או שכבר חשכה, כתב בביה"ל לעיל (סי' רסא ס"א) שאם ד"ה עירובי חצרות) שיהיה לא

מילואים

הלכות שבת סימן שצ שצא

המשך מעמוד רנח

הרא"ש לסמוך עליו בכל התורה כולה, וכל שכן בידי עירוב שהרי הלכה כדברי המיקל בעירוב, וכן פסק השו"ע כאן.

[משנ"ב ס"ק ח]

אם היא יותר מבית־סאתים⁶⁶.

6 וואס גודל העיר הוא בית סאתים או פחות, הביא בביה"ל לעיל (סי' שעב ס"א ד"ה או לג) שנחלקו הראשונים האם מותר להוציא מבית לקרפף כזה, ופסק שלכתחילה בודאי יש להחמיר בזה, ובשעת הדחק נראה שיש לסמוך ולהקל.

פא ס"ק יג) הקשה, שהרי מה שמעיל ביטול ליחיד במקום נכרי, הוא משום שלא שכיח שישאל יחיד ידור עם נכרי כיון שמפחד ממנו, ואם כן כאן שיש בחצר הרבה ישראלים הרי אינם מפחדים והדבר שכיח שיגורו באופן זה, ואם כן מדוע הנכרי אינו אוסר. ותירץ, א. שחכמים התירו בכל אופן שנקרא יחיד, ולגבי המבוי כל בני החצר נקראים יחיד. ב. שגם אופן זה אינו שכיח, ונשאר בצ"ע.

והביי (ד"ה וכלל) הביא שהמהרי"ק (שורש מח) אסר באופן שגרים בחצר שני ישראלים שאוסרים זה על זה, וכתב שכן נראה שהיא דעת הסמ"ג (הל' עירובין רמג ע"ז). אמנם להלכה הכריע, שכדאי הוא

הלכות שבת סימן שצב

המשך מעמוד רס

15 כן הוא לשון הרא"ש (עירובין פ"ה סי' ט), וכתב כן לפי השיטה שהובאה בגמרא שאפשר לערב רשות הרבים לרוחבה, וביאר שמ"מ צריך לחי מכאן ומכאן כדרך תיקון חצר או צורת הפתח, כדי שלא יהיה פרוץ למקום האסור. והחזו"א (א"ח סי' צה ס"ק ג) תמוה, מדוע אין די בלחי או קורה לתקן שלא יהיה פרוץ למקום האסור.

[ביה"ל שם]

אסור בכל גוניה¹⁶.

16 ודעת החזו"א (ראה בהערה הקודמת), שאף לדעת השו"ע אפשר לחלק מבוי באמצע על ידי תיקוני חצר, ורק באמצע רשות הרבים אינו מועיל.

[ביה"ל ד"ה ומערבין]

הינו לרוב הקבוצה¹⁷.

17 וכתב החזו"א (א"ח סי' צה ס"ק יט), שלכתחילה עדיף לחוש לשיטת השו"ע שלא לחלק רשות הרבים באמצעה אף לרוחבה, אבל מעיקר הדין יש לסמוך על שיטת הרמ"א שאם מחלק אותה לרוחבה, מועילים תיקוני חצר כגון שני לחיין, או עמוד מרובה או צורת הפתח.

מתקן באמצע מבוי [לשיטתו כנ"ל], אבל אם המבואות כבר פתוחים זה לזה ונשתתפו יחד, לא יועיל שיניח צורת הפתח בפתח המבוי הראשי, שהרי זה דומה לחלוקה באמצע רשות הרבים. ונבשונה הלכות (ס"ו) העתיק דין זה, ומבואר שמה שדן החזו"א (ס"ק ג) שלא מועיל להניח תיקוני חצר באופן זה, הוא גם למסקנתו שם שמועילים תיקוני חצר באמצע מבוי, ומשום שאופן זה גרע.

ובהמשך דבריו כתב החזו"א (ס"ק ה), שאם המבואות פתוחים זה לזה ועירבו יחד דרך פתחם, יתכן שמועיל להניח צורת הפתח בפתח שבין המבואות לרשות הרבים. וכתב הגר"ש וולדנברג (הובא בקונטרס תקנת העירוב סי' ד), שכוונת החזו"א היא שיש לחלק בין אם יש מבוי שמחבר את כל המבואות ומבוי זה פתוח לרשות הרבים, שאז לא מועיל שיניח צורת הפתח בפתח המבוי הראשי, כיון שנחשב הדבר כמו חלוקה באמצע רשות הרבים, לבין אם כל המבואות פתוחים לרשות הרבים אלא שהם מחוברים ביניהם, שאז כל מבוי נחלק לעצמו מרשות הרבים, אף על פי שנשתתפו יחד.

[ביה"ל ד"ה זה]

כדי שלא יהיה פרוץ למקום האסור¹⁶.

הלכות שבת סימן שצג שצד

המשך מעמוד 520

השמשות נאכל עירובו, והשני הניח את עירובו בבין השמשות, כתב בהגהות רעק"א (על גליון השו"ע) שאסור לאחד מהם להוליך עמו פירות או כלים של השני, שהרי ממה נפשך אם העירוב של הראשון קיים עירובו של השני אינו עירוב, ואם של השני קיים עירובו של הראשון אינו עירוב, וכיון שכלים קונים שביתה כרגלי הבעלים [כמבואר בשו"ע לקמן סי' שצז ס"ג], נמצא שמוליך את הפירות חוץ לתחומם.

[משנ"ב ס"ק טז]

לחלק הקמן בין השמשות גופא לאיש אַחַד¹¹.

11 ואם עירב מבעוד יום עירובי תחומין ובבין השמשות עירב עירובי חצרות, ובשעת עשיית עירוב החצרות כבר נאכל עירוב

ולכן אינו מערב. וכן כתב השו"ע הרב (שם קו"א ס"ק ג), ששם מדובר שקיבל על עצמו חומרת עיצומו של יום, מה שאין כן כאן מדובר שקיבל על עצמו רק תוספת שבת.

ולמעשה כתב בביה"ל (שם), שבאופן שיש לצרף עוד ספק, יש להקל לערב עירובי חצרות בספק חשיכה גם אם כבר קיבל עליו שבת. ובשונה הלכות (כאן ס"ב) דן בכונת הביה"ל שם, האם כונתו שיש להקל גם אם הציבור קיבלו עליהם, או רק באופן שהיחיד קיבל עליו.

[שו"ע ס"ג]

שְׁתֵּיהֶם קָנוּ עֲרֹבָה¹⁰.

10 ואם שניהם עירבו לצד אחד, אחד הניח את עירובו מבעוד יום ובבין

הַלְבוֹת שֶׁבֶת סִימָן שֶׁצַד

המשך מעמוד הקודם

עירוב תחומין ממזרח לו כדי שיהיה מותר לו ללכת למזרח ארבעת אלפים אמה [שעל ידי זה מפסידי את האלפיים שיש לו למערב], אסור לו ללכת בשבת אלפיים אמה לצד מערב, מספק שאולי לא קנה העירוב ונשארו לו האלפיים למערב, וספיקא דרבנן לקולא, משום שאין נותנים לאדם אחד שתי קלות שסותרות זו את זו. וראה מה שכתבנו בזה לקמן סי' תיב ס"ק א.

התחומין, ואם כן לא היה זמן שבו שני העירובין היו קיימים, הביא הכף החיים (ס"ק יח) בשם החמד משה (ס"ק ב), שכיון שאין יודעים איזה עירוב חל, שניהם אינם כלום, ואין אומרים בזה ספק דרבנן לקולא והיו שניהם קיימים, כיון שרואי אחד מהם אינו קיים.

וכעין זה כתב המלוא הרעיים (שבת לד, א), שאם הניח בבין השמשות

הַלְבוֹת שֶׁבֶת סִימָן שֶׁצַח שְׂצו

המשך מעמוד 522

[משנ"ב ס"ק יב]

כגון שֶׁנְחָרְכָה מְדִיּוּרִיקָה, אֶבֶל חוֹמְתָה קִמְתָה⁸.

8 ועיר שדירורה קיימים, כתבו השו"ע הרב (סי' תא ס"א) והחזו"א (א"ח סי' קט ס"ק ז) שנחשבת כולה כד' אמות לשובת בתוכה גם אם אין לה מחיצות כלל, וכן מפורש בתוס' (עירובין מז, ב ד"ה דכולה) שער אינה צריכה חומה כדי להחשב כד' אמות לשובת בתוכה.

[משנ"ב ס"ק טז]

שְׁקַל מְחִיצָה שְׂרוּחַ מְנִיד אֲתָה אֵינָה מְחִיצָה⁹.

9 והחזו"א כתב (א"ח סי' עז ס"ק ו), שגדר מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח היינו שהרוח מנידה את חלקי המחיצה עד שיהיו רחוקים זה מזה ג' טפחים, ומחמת כן יש זמן מה שהמחיצה אינה מחיצה ממש, ובאופן זה פסולה המחיצה גם בשעה שהרוח אינה נושבת. אבל מה שמנידה הרוח את המחיצה מעט, אם משום כך אין חלקי המחיצה מתרחקים ג' טפחים זה מזה אפילו לרגע, אין זה חסרון.

והחזו"א כתב (א"ח סי' קיב ס"ק יא ד"ה שם), שיש להוכיח שמקום גופו בכלל ד' אמותיו מדברי הגמרא (עירובין מח, א), שהוכיחה שנותנים לכל אדם ד' אמות לפי גדל איבריו, שאם לא כן עוג מלך הבשן מה תהא עליו, כלומר אם לא ניתן לו ד' אמות כשיעור גופו, לא יוכל ללכת כלל. והקשה, שאם נאמר שמקום גופו אינו מן המנין, הלא גם לעוג יש חוץ ממקום עמידתו ד' אמות, ובהכרח שמקום גופו הוא בכלל הד' אמות, ועוג שגופו גדול יותר מד' אמות אינו יכול ללכת כלל.

[משנ"ב שם]

וְעֵין בְּאֵלֶיהָ נִכְּה שֶׁכֶּתֵב דִּישׁ לְסַמֵּךְ עַל דְּעָה זֹו לְמַעֲשֶׂה⁷.

7 ראה לשון השעה"צ לקמן (סי' שצו ס"ק א), שכתב שכבר ביארנו שהלכה כדעה השניה. אולם החזו"א כתב (א"ח סי' פ לדף מח, א), שמדברי הגמרא משמע שהלכה יש לו רק ד' אמות ולא יותר. אמנם בביה"ל לעיל (סי' שסג סכ"ו ד"ה מרוחים) כתב בשם הפוסקים שגם בדינים דרבנן הולכים לחומרא, וביאר שהוא משום שזה ספק חסרון ידיעה.

הַלְבוֹת שֶׁבֶת סִימָן שֶׁצו

המשך מעמוד רסב

י"ב מיל שהוא מדאורייתא יש להחמיר למדוד באמות עצבות. וראה שעה"צ לעיל סי' שצו ס"ק ג.

[משנ"ב שם]

וּמְקַרֵי מְדִיּוּרִיקָה שֶׁל מְצֻנָה⁸.

8 וכן כתב לעיל (סי' שו ס"ק לה), שמותר למדוד שיעורי תורה, כגון טפח על טפח המביא את הטומאה, או שיעור שישים לבטל איסור, כיון שלא נראה כעובדין דחול מאחר שהוא מדידה של תורה.

[משנ"ב ס"ק ו]

דְּבִמְקוֹם שֶׁאֵדָם קוֹנָה שֶׁם שְׁבִיתָתוֹ, קוֹנִים שֶׁם כְּלָיו וּבְהִמְתוּיָהוּ, דְּגִנְגְרִים אֶתְרִיּוֹ¹⁰.

9 ולענין כלים אם יש בהם איסור תחומין מדאורייתא, נחלקו הראשונים. דעת הרמב"ן (עירובין מג, א) שאיסור תחומין בכלים הוא מן התורה, ובשורת מהר"ב"ח (סי' כח) כתב, שגם לשיטת הר"ף והרמב"ם שאסור מן התורה לצאת יותר מ"ב מיל, היינו דוקא לאדם עצמו שעליו נאמר "אל יצא איש ממקומו", אבל כליו של אדם בדאי איסורם רק מדרבנן, והובאו דבריהם בביה"ל לקמן (סי' תד ס"א ד"ה למאן).

10 ובהמה וכלים של נכסי מלוג, כתב התוספת שבת (ס"ק ג) שהם כרגלי הבעל ולא כרגלי האשה. ואף שהלכה קנין פירות אינו כקנין הגוף [כמבואר בשו"ע אה"ע סי' פה ס"ה], ולכן לענין שמירה

שארין חילוק בין שלושת האופנים, ובכולם נאמר שיש לו ד' אמות לכל רוח, שהן ח' אמות על ח' אמות. אלא שבירצא חוץ לתחום בשבת אין לו אלא מקומו שהן ח' על ח' אמות, ובקנה שביתה מבעוד יום יש לו אלפיים אמה לכל רוח מלבד הח' אמות.

ב. שיטת רבנו אלחנן (הובא בתוספות הרא"ש עירובין שם), שלמי שיצא חוץ לתחום נותנים ד' אמות לכל רוח, אבל למי שקנה שביתה או שהניח עירוב יש רק ד' אמות ולא ח' אמות, וסביבן אלפיים אמה לכל רוח.

ג. שיטת הרמב"ם (פ"ו מהל' עירובין ה"א ופ"ז ה"ד), שלעולם מקום שביתתו הוא ד' על ד' אמות, אלא שלמניח עירוב או לשובת ברגליו יש שתי אמות מעירובו או מגופו מכל צד. וביצא מחוץ לתחום נמדדות הד' אמות מעמידת רגליו ולחוץ [ראה בדבריו פכ"ז מהל' שבת ה"א], לפי שמן הסתם דעתו לרוח שלעבר פניו.

[משנ"ב ס"ק ה]

הִינֵנו חֲצֵי אָמָה מְקוֹם מְצַב הַרְגֵל, וְחֲצֵי אָמָה הוּא בֵין רֶגֶל לְרֶגֶל בְּפִסְעָה בְּיִנְיָתָהּ⁷.

7 ולענין אם מודדים באמה שוחקת או עצבה, הסתפק המנחת חינוך (מצוה כד אות ג) דברב, וכתב שכיון שחז"ל הסתפקו בעיקר שיעור האמה, היה נראה לומר שבתחום אלפיים אמה שהוא מדרבנן יש להקל למדוד בשוחקות משום ספיקא דרבנן לקולא, ואילו במדידת